

Expertul contabil și inteligența artificială – concurență, antagonism sau parteneriat?

Dr. Luana COSĂCESCU, expert contabil

Bacău

Abstract

Considering that the trend is to extend the use of artificial intelligence (AI), the accounting expertise offices and the financial accounting departments – as reliable ecosystems – face unique challenges. By its characteristics, AI generates many benefits and also possible related risks. The new technology is particularly complex, this is why extensive researches, testings and special approaches will be necessary in order to define the place of chatbots in accounting. It is about a vision in which not only their integration as (virtual) members of the financial accounting area must be analysed, but also their adaptation and integration in the company's, the institution's general management must be followed. In this respect, some authors estimate that AI increases the complexity and the quality of the financial accounting information, which it shall present in a new light, as an elite informational resource. For the expertise office or the financial accounting department, beside the concepts of business intelligence (BI) and human intelligence (HI), another one will be inserted, that of artificial intelligence, which comes with a whole series of challenges.

If we carefully analyze the way in which artificial intelligence reported to the certified (professional) accountant, we distinguish three big situations: competition, antagonism or partnership. The first two approaches of the AI impact on the financial accounting field do not seem encouraging at all, considering the risks and the multiple existing questions. A third way, more balanced, is foreshadowed, in which a favourable partnership is built over time, that does not bring a storm in the accounting expertise office, but the "breeze" of a productive collaboration in the interest of beneficiaries.

Keywords: artificial intelligence, certified accountant, competition, antagonism, partnership, algorithms, chatbot

Termeni-cheie: inteligență artificială, expert contabil, concurență, antagonism, parteneriat, algoritmi, chatbot

Clasificare JEL: M41, M49, O33

To cite this article: Luana Cosăcescu, *Expertul contabil și inteligența artificială – concurență, antagonism sau parteneriat?*, *CECCAR Business Review*, N° 10/2023, pp. 1-9, <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2023.10.01>

Unul dintre cele mai discutate și disputate subiecte la nivelul întregului mapamond, care generează deopotrivă aprecieri și aprige contestări, chiar îngrijorări, este cel al **inteligenței artificiale (IA)**. Această tehnologie ultrasofisticată, cu performanțe uluitoare, are manifestări oarecum diferite de ceea ce a existat până în prezent în zona virtuală. Din multitudinea de definiții ale IA sesizăm faptul că sub „umbrela” acestui termen se cuprind o mulțime de **tehnologii eterogene** cu impact diferit. Zilnic se publică articole, au loc dezbateri deosebit de aprinse cu argumente pro și contra, se formează tabere, se fac și se desfac scenarii, unele de-a dreptul apocaliptice. În

aceste condiții, multe aspecte se impun încă a fi testate, clarificate, reglementate la nivel mondial, dar și pentru fiecare țară în parte, cum ar fi, de exemplu, cele care au în vedere respectarea principiilor de **etică, moralitate, echitate**, dar și o mai bună **securizare**.

1. Inteligența artificială – concept, rol, descriere

Deși considerată tehnologie de ultimă oră, inteligența artificială își are rădăcinile în anul 1955, în secolul trecut, atunci când **John McCarthy** – cel care a și propus acest termen – a venit cu **prima definiție**: „*Este vorba despre inteligență artificială atunci când o mașină se comportă într-un mod care ar putea fi considerat inteligent dacă ar fi vorba de un om.*” (Internet & Mobile World, 2018). Observăm că încă de atunci se specifica faptul că este vorba despre *o mașină* care va acționa pe un palier inspirat din atuurile inteligenței umane. Remarcăm, de asemenea, că *acele ar putea fi* conduce discuția către o anumită relativizare a comparațiilor, însoțită de riscuri sau limitări.

Revenind în prezent, majoritatea specialiștilor sunt de părere că IA este destul de greu de definit și la fel de dificil de explicat prin prisma rolului, avantajelor și mai ales a dezavantajelor care o caracterizează. Să ne oprim totuși la o definiție, și anume la cea a unei instituții europene cum este Parlamentul European (2023): Inteligența artificială reprezintă „*capacitatea unei mașini de a imita funcții umane, cum ar fi raționamentul, învățarea, planificarea și creativitatea*”. Analizând cu atenție această definiție, regăsim un termen folosit și cu decenii în urmă pentru tehnologia inteligentă, și anume cel de *mașină* proiectată și antrenată de oameni care are un mod de funcționare cu totul deosebit, adesea imprevizibil, și care a fost concepută să *imite* unele dintre *funcțiile umane*. Această imitare trebuie să nu depășească o linie roșie, a echilibrului, dincolo de care pot apărea consecințe, reacții și manifestări cu impact negativ, chiar primejdios.

Tot pe site-ul Parlamentului European este descris în detaliu și **rolul sistemelor IA**: acestea „*sunt capabile să își adapteze, într-o anumită măsură, comportamentul, analizând efectele acțiunilor anterioare și funcționând autonom*” (Parlamentul European, 2023). Programele utilizate de IA folosesc pentru procesare – în mod rapid și repetitiv – algoritmi sofisticăți pentru a învăța (*deep learning*) din cantitățile uriașe de date care le sunt puse la dispoziție. Roboții (prescurtat boți), adică softurile care funcționează în rețea fiind programate să execute taskuri repetitive, specifice, sunt „antrenați” special prin inputuri masive, continue de date pentru a finaliza cu succes taskuri multiple, diverse și deosebit de complexe. Problema care apare și care este adesea pusă în evidență de mulți specialiști din domeniu este aceea că antrenamentul mașinilor inteligente este destul de opac pe parcursul lui. Această lipsă de transparență în procesul de fabricație poate genera falii de responsabilitate care vor putea afecta corelațiile stabilite pe baza cărora se construiesc mai departe predicțiile. Mulți afirmă că pentru IA nu ar exista fisuri sau riscuri, dar anumite evenimente care s-au petrecut deja au arătat că mașina poate greși, uneori cu consecințe grave (accidente, afectare psihică sau financiară).

2. Avantaje, lipsuri și riscuri aferente inteligenței artificiale

Lista principalelor avantaje ale mașinilor, computerelor, softurilor inteligente **este destul de amplă**, nefiind deloc ușor să se facă o ierarhizare, deoarece impactul fiecărui avantaj este semnificativ în aria sa de interes. De aceea le vom reliefa doar pe cele aferente domeniului economico-financiar, respectiv **zonei contabilității**:

- accesarea unor cantități mari de date și analiza lor rapidă;
- putere și viteză de calcul imense;
- analiza proceselor în timp real;
- automatizarea taskurilor consumatoare de timp;
- productivitate sporită;
- procent de eroare foarte mic etc.

Aria sistemelor computerizate sofisticate este încă insuficient explorată, iar impactul acestora nu este îndeajuns testat la nivelul unor borne clar delimitate privind controlul și siguranța. Astfel, au fost scoase în evidență mai multe **dezavantaje și riscuri** aferente IA, dintre care enumerăm:

- la un moment dat, se poate ajunge la afectarea libertății și demnității umane, la apariția unor evenimente incontrolabile;
- există numeroase lacune privind legislația, politicile de confidențialitate, protocoalele de siguranță, consimțământul, transparența și obiectivitatea;
- cunoștințele roboților se bazează pe acumulări, antrenamente programate de oameni, de aici un anumit subiectivism al creatorilor, al intențiilor acestora;
- IA este prezentată de cele mai multe ori ca fiind invincibilă, dar, din păcate, deja au apărut anumite erori care au afectat beneficiarii utilizării ei. Sunt câteva exemple menționate în literatura de specialitate în care boții au dat sfaturi greșite, au generat decizii eronate sau, mai grav, au provocat accidente ori traume psihice.

Rămân deci anumite probleme de rezolvat privind funcționarea sustenabilă, durabilă a IA, cum ar fi limitările diferitelor resurse folosite, responsabilitatea socială, utilizarea fără riscuri pe termen nelimitat.

La nivel mondial, dar și european există numeroase dezbateri privind utilizarea IA în condiții de **stabilitate** și **securitate** cât mai bune. În acest sens, amintim *Rezoluția Parlamentului European din 12 februarie 2019 referitoare la o politică industrială europeană cuprinzătoare în domeniul inteligenței artificiale și al roboticii*. Succint, sub formă tabelară, detaliem **trei mențiuni ale Rezoluției** pe care le considerăm demne de luat în seamă și pentru **domeniul financiar-contabil**:

Nr. crt.	Mențiuni	Explicații
1	La baza utilizării inteligenței artificiale trebuie să stea principiul responsabilității: omul utilizează tehnologia.	IA trebuie să fie orientată spre binele și progresul omenirii, spre îmbunătățirea modului în care trăiește și se dezvoltă omul sub multiple aspecte pe acest pământ. Omul trebuie să aibă prioritate în fața mașinii, și nu invers!
2	Pentru inteligența artificială este necesar un cadru juridic și etic solid.	Sunt necesare următoarele: <ul style="list-style-type: none"> • să existe o <i>carte etică a celor mai bune practici pentru IA și robotică</i>, actualizată permanent; • să se garanteze siguranța și respectarea drepturilor utilizatorilor; • să se abordeze și aspecte legate de transparență, explicații, răspunderi încă din faza de proiectare.
3	Este nevoie de o regândire, o redefinire a politicilor privind piața forței de muncă și sistemele de securitate socială.	Trebuie să se elaboreze noi strategii, programe de formare, dar și de reinstruire și recalificare în domeniul competențelor digitale pentru dezvoltarea de noi competențe și abilități.

Sursa: <https://www.europarl.europa.eu>

Putem concluziona că felul în care tehnologia IA se manifestă este un moment foarte important pentru omenire. În acest sens, marii înțelepți ai lumii din cele mai îndepărtate timpuri au demonstrat că, dacă ceva nu este utilizat cu discernământ, acesta va deveni dăunător. **Aristotel**, cunoscutul filosof al Greciei Antice, spunea că „*educarea minții fără cea a inimii nu este educație deloc*”. Parafrazând, este nevoie nu doar de o educație a inteligenței, ci și de una a inimii. Deci adevărata, deplina inteligență este strâns legată de inimă, ceea ce numai ființele umane pot împlini. Pe de altă parte, **Platon**, fondatorul Academiei din Atena, afirma următoarele: „*Căutând binele pentru alții, îl găsim pe al nostru*”. Adică pentru orice în lumea noastră, inclusiv pentru tehnologie, trebuie să fim conștienți că, dacă ceea ce creăm noi aduce binele altora, implicit ne va fi bine și nouă. În schimb, dacă întreprindem acțiuni contrare, răul pe care îl îndreptăm către ceilalți ne va afecta la un moment dat și pe noi.

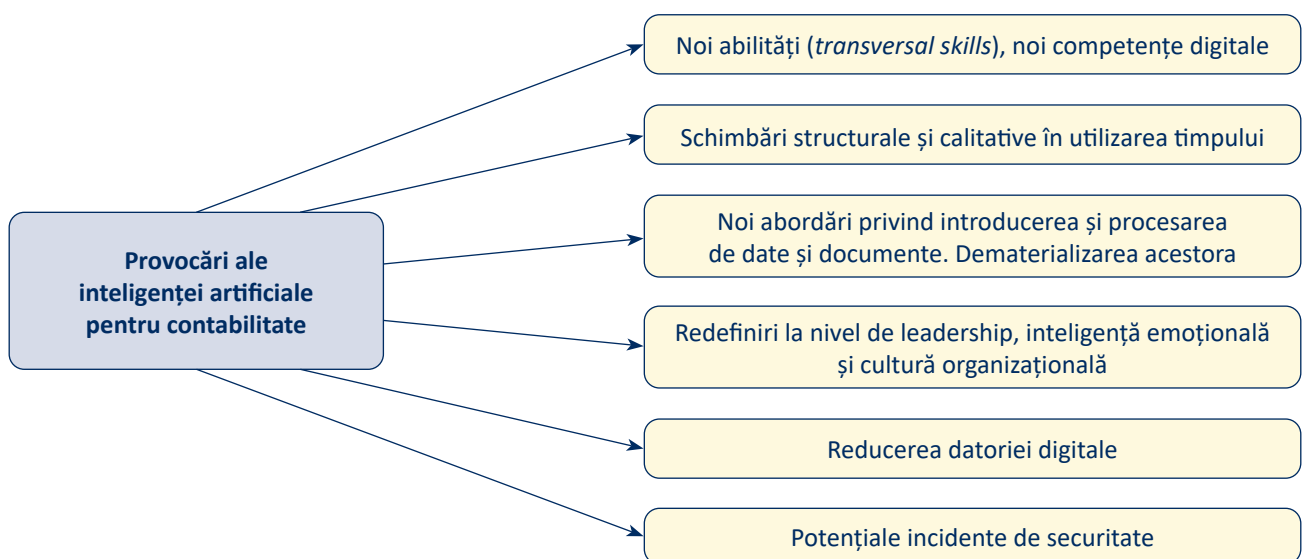
3. Expertul contabil și provocările inteligenței artificiale

3.1. Considerații generale, așteptări și abordări

În condițiile în care trendul este acela de extindere a utilizării inteligenței artificiale, cabinetele de expertiză contabilă și departamentele financiar-contabile – ca ecosisteme fiabile – sunt puse în fața unor provocări unice.

Prin caracteristicile sale, IA reprezintă un puternic generator de beneficii, dar și de posibile riscuri asociate. Noua tehnologie este deosebit de complexă, de aceea vor fi necesare ample cercetări, testări și abordări cu totul speciale pentru a defini locul chatboților în contabilitate. Este vorba despre o viziune în care trebuie nu doar să se analizeze integrarea acestora ca membri (virtuali) ai zonei financiar-contabile, ci să se urmărească adaptarea și integrarea lor în managementul general al firmei, al instituției. În acest sens, unii autori apreciază că IA potențiază complexitatea și calitatea informației financiar-contabile, pe care o va prezenta într-o lumină nouă, drept **resursă informațională de elită**.

Pentru cabinetul de expertiză sau departamentul financiar-contabil, pe lângă conceptele de *business intelligence* (BI) și *human intelligence* (HI), va mai fi inserat unul, acela de *artificial intelligence* (AI), care vine cu o serie întreagă de provocări.

Provocări ale inteligenței artificiale pentru contabilitate

Sursa: Propria cercetare.

În continuare vom analiza pe scurt aceste **provocări cu impact mai mult sau mai puțin pregnant asupra economiei, dar și a contabilității**.

■ **Noi abilități, noi competențe digitale**

Prin utilizarea IA, profesioniștii contabili au posibilitatea de a-și pune în valoare noi abilități și competențe care înainte, din lipsa timpului sau din alte motive, erau trecute cu vederea. În acest sens, în literatura de specialitate sunt menționate cel puțin două aspecte: primul privește dobândirea de noi competențe digitale (pentru a putea înțelege și utiliza cu maximum de cunoștințe softurile inteligente) și al doilea vizează noi aptitudini (de tip transversal). Apreciem că acestea din urmă reprezintă acea „comoară ascunsă” care va da și mai multă strălucire profesiei contabile. Aptitudinile transversale se caracterizează prin flexibilitatea adaptării și gestionării unor situații diverse, referindu-se printre altele la capacitatea de a comunica, de a inova, de a face față schimbărilor, la creativitate și gestionarea eficientă a timpului etc.

De asemenea, în condițiile apelării la supertehnologie, vorbim despre posibilitatea realizării unei expertize contabile „cu o diversitate de roluri” (*different tasks roles*), adică **profesionistul contabil va dobândi cunoștințe și competențe care să-i permită:**

- o gândire critică mult mai detaliată a unor studii de caz sau situații de criză ale clienților;
- impulsivitatea laturii prospective a contabilității;

- realizarea de diagnostice, simulări, analize financiare și predicții legate de activitatea organizațiilor;
- sporirea asistenței pentru antreprenori printr-o recalibrare a funcției de controlling;
- un management al timpului, dar și al riscurilor la alte cote;
- conexiuni complexe de integrare cu alte domenii de activitate (de exemplu, cu cel juridic);
- interogări complexe și diverse ale bazelor de date (de cunoștințe).

În acest fel se va ajunge la o îmbunătățire a eficienței operaționale, la abordări multidisciplinare și multi-dimensionale în condițiile unei înțelegeri, ale unui dialog între expert și chatbotul contabil (mai nou și cobot (*collaborative robot*), respectiv un robot care colaborează direct cu omul într-un spațiu comun), asistentul virtual sau alte forme avansate de tehnologie.

■ **Schimbări structurale și calitative în utilizarea timpului**

Odată cu inserția IA, în zona financiar-contabilă au loc anumite schimbări structurale și calitative care privesc gestionarea timpului. Performanțele uimitoare referitoare la culegerea datelor, viteza de prelucrare, volumul inputurilor informaționale determină, printre altele, și apariția unei economii de timp și de energie, care vor deveni atuuri esențiale în optimizarea activității financiar-contabile, pentru creșterea complexității acestora. Se vorbește despre o altă valoare a timpului care va da un plus de valoare rezultatelor obținute de profesioniștii contabili.

Degrevarea contabilității de taskurile repetitive, de rutină înseamnă un supliment de timp care va fi dirijat către:

- îmbunătățirea consilierii diferitelor categorii de clienți (am putea spune că, indirect, inteligența artificială va favoriza o mai bună relaționare cu o gamă largă de beneficiari, deci tehnologia va lucra în favoarea contabilului);
- dezvoltarea personală (*brain developer*) a expertului contabil.

■ **Noi abordări privind introducerea și procesarea de date și documente. Dematerializarea acestora**

În literatura de specialitate există numeroase păreri care susțin că IA este foarte bună în ce privește taskurile repetitive, descrise prin anumite șabloane, care favorizează procesul de dematerializare a documentelor și a fluxurilor asociate lor, conlucrând cu tehnici avansate de citire optică a acestora (OCR – *optical character recognition*). Așa cum se știe, dematerializarea se referă la „întregul proces de transformare a documentelor unei firme sau instituții de la format fizic, de hârtie, la formatul digital” (Groupe Puce & Plume, n.d.).

■ **Redefiniri la nivel de leadership, inteligență emoțională și cultură organizațională**

Există însă **vulnerabilități ale tehnologiei IA**: aceasta nu este încă pe deplin testată privind reacțiile legate de anumite laturi cum ar fi moralitatea, etica, respectarea valorilor culturii firmei (cabinetului de expertiză). Roboții au o inteligență artificială performantă, dar cum se va raporta aceasta la inteligența emoțională a profesioniștilor contabili (empatie, motivație, abilități sociale)? Comportamentul unor roboți s-a dovedit a fi destul de imprezvizibil, manifestându-se o anumită antipatie în raportarea la oameni.

Un alt lucru mult discutat în diferite articole pe tema implicării IA în domeniul financiar-contabil (în organizații în general) este cel al **adaptării leadershipului firmei la trendurile de pe piața muncii** astfel încât performanțele gestionării resurselor umane să nu se diminueze.

■ **Reducerea datoriei digitale**

O altă provocare legată de introducerea boților, a asistenților digitali în contabilitate este aceea de a aprecia în ce măsură acest lucru va duce la o diminuare a datoriei digitale a profesionistului contabil sau dimpotrivă. Datoria digitală (*digital debt*) este acel „munte de comunicații digitale în continuă creștere (*e-mailuri, platforme de chat, întâlniri video sau alte notificări digitale*)” (Mensik, 2023), o adevărată „bulimie” informațională, cu impact negativ asupra managementului departamentului financiar-contabil, unde apar astfel stocuri de informații de diferite categorii deloc sau insuficient folosite.

■ **Potențiale incidente de securitate**

O altă preocupare importantă este aceea legată de **managementul riscurilor noilor tehnologii**. Cine va răspunde în cazul în care anumite afirmații sau rezultate ale chatboților sunt eronate sau, mai grav, în situația în care se pierde controlul în fluxul prelucrărilor? Ce se va întâmpla dacă softul va fi atacat de hackeri sau dacă, în urma atacurilor cibernetice, nu va mai funcționa așa cum a fost proiectat? Au apărut deja astfel de incidente care au avut repercusiuni grave. În final, rămâne o întrebare esențială: *Cine va purta răspunderea în aceste situații? Expertul contabil, expertul IA, producătorul softului inteligent sau chatbotul?*

3.2. Dileme și clarificări privind raportarea inteligenței artificiale la expertul contabil

Dacă analizăm cu atenție modalitatea în care inteligența artificială este raportată la expertul (profesionistul) contabil, vom deosebi trei situații: concurență, antagonism sau parteneriat. Să vedem pe rând detaliile pentru fiecare dintre acestea.

■ **Concurență**

O primă ipoteză vehiculată și amplu dezbătută este aceea a existenței unei concurențe acerbe între tehnologia inteligentă și specialistul contabil, competiție în care, cumva, prima, adică tehnologia, ar avea mult mai multe șanse să îl depășească pe al doilea, profesionistul contabil, din numeroase puncte de vedere. Inteligența umană versus inteligența mașinii? Oare este de bun augur această întrecere mai mult sau mai puțin explicită? A nu se trece cu vederea faptul că IA este creația omului, care ar trebui să-și dorească să pună în valoare inteligența semenilor săi prin utilizarea celor mai inteligente softuri. Acest raționament al concurenței cu orice preț pare destul de rigid, de simplist, dezvoltat mai ales prin prisma minimizării puterilor profesionale ale specialistului din domeniul financiar-contabil, a profunzimii de gândire și acțiune ale acestuia.

Ideea că a început o întrecere contracronometru va mai aduce un lucru de nedorit, și anume acela că profesionistul contabil va avea încă de la început o anumită doză de neîncredere, de temere și de suspiciune privind intrarea unei astfel de tehnologii în biroul financiar-contabil. Această luptă pentru întâietate nu este de dorit din niciun punct de vedere, deoarece concurența va afecta modul de lucru, comportamentul, chiar motivația în compartimentul contabil. Or, scopurile nu trebuie să aibă caracter distructiv, ci, din contră, unul de îmbunătățire a performanțelor și a productivității pentru ca beneficiarii să fie mulțumiți.

Acum să medităm puțin la o situație aparent paradoxală: *dacă majoritatea specialiștilor sunt de acord că IA în primul rând va degreva contabilul de tot ceea ce înseamnă corvoada introducerii datelor, a documentelor, deci va favoriza economia de timp (lucru extrem de benefic pentru acesta), de ce s-ar vorbi despre o concurență între cele două părți?* Altfel spus, tehnologia de vârf, prin calitatea serviciilor oferite, deschide porțile pentru ca expertul contabil să-și pună în evidență noi competențe și abilități și să abordeze la alt nivel consilierea clienților. Analizând cele de mai sus, se pune întrebarea: *Unde este concurența atunci când o parte o favorizează pe cealaltă în fața beneficiarilor?*

■ **Antagonism**

Alte abordări promovează ideea unei lupte aprige între expertul contabil și noua tehnologie, în care una dintre părți va trebui să fie scoasă din luptă cu orice preț. Cu un anumit grad de aversiune față de om și cu elogiile aduse inteligenței artificiale se pune în evidență un antagonism fătis care nu poate genera decât o adâncire a faliei antagonice, un regres la nivelul încrederii. Adepții acestei abordări merg spre a risca afirmații de genul: *nu vor mai exista locuri de muncă în contabilitate pentru oameni, piața muncii din acest domeniu va fi cucerită de roboți*. Unele afirmații ale lor au dat cumva apă la moară atitudinilor cu caracter negativ.

Considerăm că este nevoie de o mediere a părții tehnice, superevaluate, superproductive, cu profesioniștii contabili dacă se dorește într-adevăr obținerea unor îmbunătățiri reale la nivelul organizării și funcționării compartimentului financiar-contabil. Prin exacerbarea rolului tehnologiilor și diminuarea competențelor și abilităților profesionistului contabil se dă impresia că IA poate împlini toate exigențele și că nu mai este nevoie

de om. Dar oare această invincibilitate este reală 100% și mai ales la ce nivel? Confidențialitatea (inclusiv în cloud), securitatea inclusiv comunicațională sunt impecabile în orice condiții?

Realitatea este foarte departe de aceste supoziții, deoarece, chiar dacă chatbotul contabil introduce cu rapiditate date și documente, obține rapid rapoarte, le transmite către zonele beneficiare, poate propune soluții și își dă cu părerea, ultimul cuvânt îl va avea profesionistul contabil, care va urmări acest angrenaj complicat, va face alegeri, va colabora cu experții IA pentru o securizare optimă, va propune analize, strategii, prospecții, își va consilia clienții cu empatie și înțelegere.

Acest antagonism va trebui să fie înlocuit de o atitudine pacifistă, de colaborare, care va face ca segmentul financiar-contabil să beneficieze din plin de elementele de progres ale IA fără a se ajunge la atitudini răuvoitoare. Este bine dacă algoritmi tehnologiilor vor fi antrenați cu răspundere și discernământ, cu limită, respectând principii de securitate și etică, așa cum recomandă chiar instituțiile europene. Să luăm aminte că există pasiune pentru profesia contabilă, migală, dăruire și chiar talent, care nu se pot înscrie într-un trend supertehnicist. Viața, deci și domeniul contabil, are *pete de culoare* interesante prin micile imperfecțiuni.

■ **Parteneriat**

Primele două abordări ale impactului IA asupra domeniului financiar-contabil nu par deloc încurajatoare prin prisma riscurilor și a multiplelor semne de întrebare existente. Se prefigurează însă și o a treia cale, mai echilibrată, în care se construiește în timp un parteneriat favorabil ce aduce în cabinetul de expertiză contabilă nu furtună, ci „briza” unei colaborări fructuoase în interesul beneficiarilor. În acest sens, *Rezoluția Parlamentului European din 12 februarie 2019 referitoare la o politică industrială europeană cuprinzătoare în domeniul inteligenței artificiale și al roboticii* menționează că IA trebuie „să fie un instrument util de colaborare cu acțiunea umană”. De asemenea, aceasta precizează că, deși „se încurajează cercetarea în domeniul IA și alte activități conexe”, totul „ar trebui să se desfășoare în conformitate cu principiul precauției și cu drepturile fundamentale”.

Așadar, inteligența artificială poate veni în ajutorul profesionistului contabil colaborând cu acesta și completându-se. Redăm în continuare câteva ipostaze care vin în sprijinul acestei afirmații:

- ușurarea activității contabile de anumite taskuri prea greoaie, laborioase, monotone;
- fructificarea în mai mare măsură a sursei de informații a contabilității manageriale;
- nivelurile din ce în ce mai complexe privind îmbogățirea limbajului, a cunoștințelor;
- extinderea și aprofundarea ariei de explicare față de clienți etc.

Totuși, pentru etapa de pionierat a IA, cel puțin la noi în țară, remarcăm câteva potențiale întrebări: Poate deveni mașina „un coleg” pe care te poți baza în biroul financiar-contabil? Care va fi impactul asupra profesiștilor contabili în ceea ce privește abilitățile de a lucra cu o astfel de tehnologie? Cum se va schimba organigrama? Există un consum mare de resurse? Cum se vor asigura mentenanța, asistența, depanarea, securizarea tehnologiilor inteligente?

Acest parteneriat nu presupune acceptarea unei automatizări complete de dragul modernizării cu orice preț. IA vine într-adevăr cu provocări, poate nemaîntâlnite până acum. Se vorbește chiar despre „*un nou model al mediului de afaceri*” (Cassoulat, 2018), dar arhitectura tehnologică și informațională, definirea acesteia înseamnă personalizare, adaptare, creativitate.

Profesia contabilă nu este una statică, existând încă numeroase aspecte de explorat, de pus mai mult în lumină pentru un plus de valoare semnificativ. De aceea IA ar putea sprijini capacitățile expertului pentru dezvoltare, îmbunătățire, pentru a se ajunge la o activitate de profunzime a acestuia. Programul IA va completa cu succes eforturile profesionistului contabil, dar considerăm că nu va putea reproduce integral profilul său. Cel puțin în țara noastră ne aflăm în faza de descoperire, testare, reacții privitoare la acest duo deosebit de interesant. Roboții contabili sunt puternici prin algoritmi și vitezele mari de culegere și prelucrare și pot sugera scenarii, soluții pentru o situație dată, dar profesionistul contabil este cel care va adăuga un plus de inspirație, de asertivitate, de empatie.

O listă tipărită sau digitală de răspunsuri ale softului inteligent poate părea destul de anostă pentru clienții, stakeholderii sau antreprenorii cărora le place să socializeze. Până la urmă, discuțiile și dezbaterile dintre

oameni, chiar și contradictorii, sunt aducătoare de progres. Să zicem că obținerea într-un timp foarte scurt a unei soluții folosind (ro)boți pare interesantă, dar la un moment dat la nivel motivațional vor apărea anumite repercusiuni.

4. Concluzii privind impactul IA asupra profesiei contabile

Inteligența artificială reprezintă cu adevărat o provocare pentru profesionistul contabil din mai multe puncte de vedere. Considerăm că din seria de dezbateri aprinse privind raportul dintre acesta și IA (concurență, antagonism sau parteneriat), ultima atitudine va fi deosebit de benefică și va aduce schimbări de bun augur în profilul profesional al expertului contabil. Vom asista la o îmbunătățire a complexității și flexibilității acestuia la nivel structural, dar și de abilități, aptitudini și competențe de nivel superior.

Este deosebit de important modul în care se va face implementarea IA, multe păreri fiind pro pentru soluția unui EPR (*enterprise resource planning*) cu inserție de IA. O astfel de schemă poate schimba designul segmentului financiar-contabil, poate contribui chiar la adăugarea unor ipostaze calitative noi profesiei.

Cel puțin în etapa de început, apreciem ca fiind oportună efectuarea unei analize SWOT pentru a determina impactul tehnologiei IA asupra domeniului financiar-contabil: puncte forte, puncte slabe, oportunități și amenințări. Aspectele pozitive și cele negative trebuie să fie redată cu transparență și asumare.

Există însă încă un lucru de evidențiat, și anume acela că profesioniștii contabili își desfășoară activitatea cu implicare, cu efort, respectând principiile de etică, de conduită morală. Relația dintre experții contabili și beneficiari se construiește în timp, cu răbdare și dedicare, fiind o relație specială bazată pe încredere. În cele mai multe cazuri, clienții vor să-i pună întrebări expertului și să primească explicații argumentate într-o manieră pe care să o poată înțelege, adaptată și personalizată. Expertul contabil trece de șabloane, algoritmi, cantitate și urmărește în egală măsură aspectele calitative ale serviciilor prestate. El sesizează cu mare atenție reacțiile clientului – recenzii pozitive, dar și negative – pentru o continuă îmbunătățire a activității sale. Acesta ia aminte la cele mai fine reacții, inclusiv la limbajul nonverbal, și poate întreba *de ce?*, ceea ce tehnologia IA nu poate face, așa cum spun specialiștii.

Sentimentul unei echipe solide, cu rezultate deosebite, generează recunoștință și apreciere, aspecte extrem de prețioase. Profesioniștii contabili sunt alături de clienții lor și atunci când „nava” firmei este greu lovită de furtuna dezechilibrelor economico-financiare de tot felul. În astfel de situații, expertul va dovedi că este într-adevăr de neînlocuit și nu va putea fi niciodată substituit de mașină. Onestitate, sinceritate, loialitate – cum se pot implementa în soft la nivel de trăire? Expertul contabil ține seama de circumstanțele fiecărui beneficiar cu tact și menține, pe lângă relațiile strict profesionale, și relații interumane.

Specialiștii apreciază faptul că inteligența artificială va permite un salt aparte și pentru alte tehnologii de top, cum ar fi computerele bazate pe mecanica cuantică (*quantum computing*) sau trecerea amplă pe platforme cloud performante, dar cu anumite riscuri legate de securizare.

Ca o concluzie finală, putem spune că tehnologia, fie ea și ultrasofisticată, are nevoie de oameni, iar aceștia – de fapt, creatorii tehnologiei înseși – au nevoie de ea. Este o relație bidimensională esențială care poate fi deosebit de fructuoasă numai dacă sensul, direcția, intenția sunt cele ale unui progres real al științei, al omenirii în general.

Bibliografie

1. Cassoulat, P. (2018), *L'intelligence artificielle va transformer les modèles économiques*, Les Echos, <https://www.lesechos.fr/2018/03/lintelligence-artificielle-va-transformer-les-modeles-economiques-985870>.
2. Claus, A. (2023), *Avantages et inconvénients de l'intelligence artificielle*, <https://www.mobile.club/blog/article/avantages-et-inconvenients-de-lintelligence-artificielle>.

3. Cristea, A. (2020), *Ascent Group implementează prima soluție bazată pe inteligența artificială în contabilitate*, Ascent Group, <https://www.ascentgroup.ro/ascent-group-implementeaza-prima-solutie-bazata-pe-inteligenta-artificiala-in-contabilitate/>.
4. Goranitis, D. (n.d.), *Inteligența artificială: de la mister la măiestrie. Deblocarea valorii comerciale a inteligenței artificiale în industria asigurărilor*, Deloitte, <https://www2.deloitte.com/ro/ro/pages/financial-services/articles/inteligenta-artificiala-de-la-mister-la-maiestrie.html>.
5. Mensik, H. (2023), *WTF Is a Worker's 'Digital Debt' and Can AI Help Fix It?*, <https://www.worklife.news/culture/wtf-is-a-workers-digital-debt-and-can-ai-help-fix-it/>.
6. Saccard, L. (2022), *Les cabinets comptables face à l'intelligence artificielle*, Le Monde du Chiffre, <https://www.lemondeduchiffre.fr/num%C3%A9rique/73331-cabinets-comptables-face-intelligence-artificielle.html>.
7. ASRO (n.d.), *Standardizarea în sprijinul bunei funcționări a tehnologiilor cu inteligență artificială*, <https://www.asro.ro/standardizarea-in-sprajinul-bunei-functionari-a-tehnologiilor-cu-inteligenta-artificiala/>.
8. Groupe Puce & Plume (n.d.), *Qu'est-ce que la dématérialisation?*, <https://www.puceplume.fr/quest-ce-que-la-dematerialisation/>.
9. IBM Cloud Education (2022), *Digital Workers vs. Chatbots vs. Bots: What's the Difference?*, <https://www.ibm.com/blog/digital-workers-vs-chatbots-vs-bots-whats-the-difference/>.
10. ICAEW (n.d.), *Artificial Intelligence and the Future of Accountancy*, <https://www.icaew.com/technical/technology/artificial-intelligence/artificial-intelligence-the-future-of-accountancy>.
11. Internet & Mobile World (2018), *Inteligența Artificială: definiție, tipuri de AI, cum învață și ce aplicații are*, <https://imworld.ro/2018/inteligenta-artificiala-definitie-tipuri-de-ai-cum-invata-si-ce-aplicatii-are/>.
12. OCI (n.d.), *Ce este AI? Aflați mai multe despre inteligența artificială*, <https://www.oracle.com/ro/artificial-intelligence/what-is-ai/>.
13. OCI (n.d.), *Ce este Machine Learning?*, <https://www.oracle.com/ro/artificial-intelligence/machine-learning/what-is-machine-learning/>.
14. Parlamentul European (2017), *Inteligența artificială: algoritmi ascunși care ne modelează viețile*, <https://www.europarl.europa.eu/news/ro/headlines/economy/20171117STO88355/inteligenta-artificiala-algoritmi-ascunsi-care-ne-modeleaza-vietile>.
15. Parlamentul European (2023), *Ce este inteligența artificială și cum este utilizată?*, https://www.europarl.europa.eu/pdfs/news/expert/2020/9/story/20200827STO85804/20200827STO85804_ro.pdf.
16. Persuaders (n.d.), *Comment la profession comptable fait-elle face à l'intelligence artificielle?*, <https://www.persuadersrh.com/blog/comment-la-profession-comptable-fait-elle-face-a-lintelligence-artificielle/>.
17. Synapsa Cloud Solution (n.d.), *Tendința: dematerializarea documentelor și proceselor*, <https://www.synapsa.ro/blogpost.aspx?a=Tendinta%3A%20Dematerializarea%20documentelor%20si%20proceselor>.
18. Transart Business Software (n.d.), *Ce este ERP? Beneficiile și componentele unui software ERP*, <https://www.transart.ro/lps/ce-inseamna-erp/>.
19. Rezoluția Parlamentului European din 12 februarie 2019 referitoare la o politică industrială europeană cuprinzătoare în domeniul inteligenței artificiale și al roboticii, publicată în Jurnalul Oficial al Uniunii Europene C 449/23.12.2020, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:52019IP0081&from=EN>.
20. <http://www.citatepedia.info/>
21. <https://aionweb.ro/servicii/inteligenta-artificiala>
22. <https://ceccar.ro>
23. <https://emiralfg.com/en/what-is-erp-what-means-what-is-it-for/>
24. <https://ro.wikipedia.org/>
25. <https://www.ceccarbusinessmagazine.ro>
26. <https://www.europarl.europa.eu>